

Dr hab. Wanda Pilch

Kraków, 1.03.2016

Katedra Fizjoterapii

Akademii Wychowania Fizycznego

W Krakowie

RECENZJA

Pracy doktorskiej

mgr Isabelli Rogon

**pt. „ JAKOŚĆ ŻYCIA ORAZ AKCEPTACJA CHOROBY U OSÓB Z CUKRZYCĄ
TYPU 2”**

Nieprawidłowa dieta, nadmierna masa ciała, niska aktywność fizyczna prowadzą do rozwoju chorób metabolicznych, w tym cukrzycy typu 2, która jest jedną z najczęściej występujących chorób przewlekłych, a zapadalność na nią stale postępuje.

W Polsce cukrzyca jest ciągle główną przyczyną ślepoty u osób dorosłych, niewydolności nerek i amputacji kończyn. Patologia ta jest także głównym czynnikiem ryzyka choroby niedokrwiennej i zawału serca oraz bardzo częstą przyczyną udarów mózgu, zespołu stopy cukrzycowej i amputacji, a także wad wrodzonych noworodków. Mimo, że cukrzyca typu 2 kojarzona jest popularnie jako choroba ludzi starych należy pamiętać, że jest to założenie często nieprawdziwe. Przykłady mogą stanowić choćby nagłówki gazet z kilku ostatnich lat opisujące śmierć dziennikarza muzycznego Roberta Leszczyńskiego czy powikłania cukrzycowe i wielomiesięczną rehabilitację dziennikarza Michała Figurskiego. W świetle tych przykładów cukrzyca zaczyna się jawić jako szerszy problem pacjentów w różnym wieku. Cukrzyca mimo, iż jest chorobą nieuleczalną może być znakomicie kontrolowana farmakologicznie, lecz leczenie wymaga doskonałej współpracy pacjent-lekarz (*compliance*), a to natomiast jest w ogromnym stopniu zależne od świadomości pacjenta, jego wiedzy i akceptacji choroby. Ponadto stosowanie odpowiedniej diety i aktywności fizycznej dla utrzymania dobrego stanu zdrowia wymaga od pacjenta codziennej samokontroli i nieczęsto pomocy innych osób.

Zjawisko to wiąże się z coraz częstszym problem zapewnienia odpowiedniej jakości życia chorym, zarówno ze strony medycznej jak również psychologicznej, rehabilitacyjnej i sportowej. Interesująca zatem okazała się koncepcja badań zmierzająca do oceny jakości życia, dobrostanu oraz akceptacji choroby u osób z cukrzycą typu 2.

Podjęty przez Panią Isabellę Rogon temat uważam za bardzo cenny projekt badawczy ze względu na możliwości wykorzystania uzyskanych wyników w profilaktyce prozdrowotnej jak również uświadomieniu i edukacji diabetyków o potrzebie podejmowania aktywności fizycznej. Poprawa dobrostanu pozwoli pacjentowi samodzielnie kierować życiem, być niezależnym, a przede wszystkim da poczucie większej wartości życia.

Uwagi ogólne o pracy

Przedłożona do oceny praca doktorska Pani mgr Isabelli Rogon pt. „Jakość życia, dobrostan oraz akceptacja choroby u osób z cukrzycą typu 2” napisana pod kierunkiem Pani prof. dr hab. Lucji Pilaczyńskiej - Szcześniak oraz promotora pomocniczego Pana dr Zbigniewa Kasprzaka mieści się w obszarze prac z dziedziny nauk o zdrowiu. Metodologia pracy została oparta o standardowe metody badawcze takie jak: metoda analityczna, syntetyczna, statystyczna oraz porównawcza i napisana jest zgodnie z wymogami stawianymi pracom doktorskim.

Układ pracy jest klasyczny z wyodrębnionymi rozdziałami. W ramach rozdziałów wyszczególniono podrozdziały, co czyni pracę czytelną. Napisana jest językiem poprawnym i zrozumianym. Spis treści jest przejrzysty. Praca zawiera *Aneks* oraz *Streszczenie* w języku polskim i angielskim.

Praca zawiera 99 stron i składa się z 10 rozdziałów, których zdaniem recenzenta jest zbyt dużo, gdyż niektóre z nich mogłyby być podrozdziałami. W dobrze opracowanym, bogatym przeglądzie piśmiennictwa (271 pozycji), Autorka stopniowo zgłębia zagadnienia dotyczące podjętego tematu badawczego. W krótkim *1. Wstępie*, który stanowi wprowadzenie w problematykę badawczą Doktorantka przedstawiła w jaki sposób zmiany gospodarcze i przemysłowe dwudziestego i dwudziestego pierwszego wieku przyczyniły się do rozwoju wielu chorób metabolicznych w tym również cukrzycy typu 2. W kolejnym rozdziale *2. Definicja i epidemiologia cukrzycy* Pani mgr Isabella Rogon przedstawia kryteria rozpoznania tej choroby, klasyfikuje jej różne typy oraz przedstawia jaka jest zachorowalność na tę chorobę w Polsce. W podrozdziale *2.1. Patogeneza cukrzycy typu 2* Doktorantka przedstawia różne mechanizmy leżące u podstaw rozwoju cukrzycy oraz rolę tkanki

tluszczowej i adipokin w rozwoju insulinooporności. W kolejnym podrozdziale **2.2. Mechanizm działania insuliny**, przedstawia rolę tego hormonu w utrzymywaniu homeostazy glukozy w organizmie. Kolejny rozdział **3 Konsekwencje zdrowotne i społeczne cukrzycy** dotyczy komplikacji zdrowotnych wynikających z nieleczonej cukrzycy oraz współistniejących chorób występujących w następstwie tej choroby, jak również kosztów jakie ponosi Narodowy Fundusz Zdrowia na jej leczenie. Kolejny rozdział **4. Elementy stylu życia w prewencji i leczeniu cukrzycy** składa się dwóch podrozdziałów **4.1. Roli diety** oraz **4.2. Roli aktywności fizycznej** w profilaktyce oraz leczeniu cukrzycy typu 2. Kolejny rozdział stanowi **5. Cel pracy**, w którym Doktorantka przedstawia, iż do zajęcia się taką tematyką badań skłoniło ją znaczenie samooceny jakości życia na którą wpływają zarówno czynniki kliniczne jak i społeczne u pacjentów z cukrzycą. W pracy wyznaczono cztery główne cele dotyczące:

- w jakim stopniu cukrzyca modeluje jakość życia, oraz w jakim stopniu jest akceptowana przez pacjenta?
- jaką sferę życia pacjenta cukrzyca ogranicza najbardziej?
- czy odczuwana jakość życia przez diabetyków determinowana jest przez płeć?
- jaki jest udział aktywności fizycznej badanych przed ujawnieniem się choroby?

Do realizacji zamierzonych celów pracy zostały dobrane dobre metody badawcze z użyciem trzech wystandaryzowanych kwestionariuszy ankietowych dotyczących: dobrostanu pacjenta (W-BQ 12) [Bradley 2000], oceny jakości życia zależnej od cukrzycy, skali akceptacji choroby (ADDQoL) [Bradley 1999], Skalę Akceptacji Choroby (AIS) [Felton i wsp. 1984; Juczyński 2001] oraz autorskiego kwestionariusza opracowanego w Zakładzie Higieny Akademii Wychowania Fizycznego w Poznaniu dotyczącego oceny rekreacyjnych form aktywności fizycznej i ich wpływu na organizm, co przedstawiono w kolejnym 6 rozdziale **Material i metodyka badań**.

Badaniami objęto grupę 100 chorych na cukrzycę typu 2 w wieku powyżej 45 lat. Grupę kontrolną stanowili zdrowi równolatkowie. Wszyscy badani zostali poproszeni o wypełnienie ankiet, które następnie opracowano statystycznie za pomocą trafnie dobranych analiz statystycznych.

Kolejny rozdział: *Wyniki* Doktorantka zawarła na 34 stronicach znormalizowanego tekstu wraz z 14 tabelami i 20 rycinami. Rozdział ten wnikliwie i z detalami informuje o uzyskanych wynikach badań. Tabele zamieszczone w pracy są poprawnie opracowane od strony merytorycznej i graficznej. Sam opis wyników systematyczny, szczegółowy, ujmuje różnice jakie wystąpiły pomiędzy badanymi grupami, jak również w grupach pomiędzy kobietami i mężczyznami. Skupiony jest szczególnie na tych cechach, w których potwierdzono statystycznie istotne różnice.

Bardzo ważnym rozdziałem każdej pracy naukowej, w tym dysertacji doktorskiej jest *Dyskusja*. Doktorantka w ocenianej pracy szczegółowo i rzeczowo omawia uzyskane wyniki na tle dobrze dobranej literatury. Przeprowadza analizy własnych wyników z dużą starannością i dojrzałością naukową. Nie unika krytycznego spojrzenia na uzyskane wyniki własne i opierając się na rzeczowej analizie i ocenie konfrontuje je z rezultatami uzyskanymi przez innych autorów. Analizując wyniki wielokierunkowych badań własnych Doktorantka sformułowała 7 wniosków, które są podsumowaniem osiągnięć Jej pracy i odpowiedzią na postawione cele, z których wynika że, cukrzyca typu 2 wpływa negatywnie na samopoczucie i jakość życia pacjentów. Stopień akceptacji choroby jest zależny od wieku, a najbardziej dotkniętą sferą jakości życia diabetyków jest brak swobody w odżywianiu. Diabetycy przed ujawnieniem się choroby prowadzili mało aktywny ruchowo styl życia, oraz nie zwracali na prawidłowe odżywianie się w porównaniu z osobami zdrowymi. Spędzanie wolnego czasu przed chorobą jak i w obecnej sytuacji chorobowej różnicowało grupę chorych i zdrowych osób. W grupie diabetyków odnotowano zależność pomiędzy trybem życia w przeszłości a odczuwanym dobrostanem i wartością BMI.

W ocenie końcowej stwierdzam, że przedstawiona dysertacja jest profesjonalnie przygotowana pod względem merytorycznym i językowym. Należy podkreślić trafność sformułowania założeń i celu badań, rzeczowe i staranne wykonanie analizy czterech kwestionariuszy ankietowych, co wiązało się z dużym nakładem pracy. Tak obszerna ilość analiz statystycznych mogła być wykonana i opracowana przez Doktorantkę jedynie dzięki Jej pilności i zaangażowaniu.

Reasumując wyrażam opinię, że przedłożona przez mgr Isabellę Rogon rozprawa, z uwagi na zaprezentowany poziom naukowy, w pełni odpowiada wymogom stawianym pracom doktorskim i kwalifikuje Doktorantkę do nadania stopnia doktora w dziedzinie nauk o zdrowiu. W związku z powyższym z pełnym przekonaniem przedkładam Wysokiej Radzie Wydziału Wychowania Fizycznego, Sportu i Rehabilitacji Akademii Wychowania Fizycznego w Poznaniu wniosek, o dopuszczenie mgr Isabellę Rogon do dalszych etapów przewodu doktorskiego.

Z poważaniem

